

папір — дуже чутливо реагує на будь які зміни в економіці країни. Незважаючи на це, оператори зовнішньої реклами України розпочали широкомасштабну підтримку патріотичних думок. Відтак, вже з перших днів воєнного стану набули популярності рекламні сюжети щодо підтримки окупованих міст, заклики закриття неба над Україною, подяки хоробрим воїнам ЗСУ. Такі сюжети викликали на очах сльози гордості за нашу країну, сповнювали глядачів патріотизмом та вірою в нашу перемогу. Об'єми патріотичної реклами були настільки великими, що отримали резонанс в соціальних мережах та в ЗМІ далеко за кордонами України.

Висновки. Опрацювання вищенаведеного доводить, що питання зовнішньої реклами, її правил та вимог до неї було й буде актуальним завжди в містах України. Важливим елементом дослідження стало саме висвітлення прикладів застосування зовнішньої реклами в містах України з урахуванням патріотичного формату під час повномасштабного вторгнення, що неможливо було не помітити. Однак під час воєнного стану ринок зовнішньої реклами в Україні скорочується та перебудовується, не зважаючи на доведену ефективність даного виду рекламної послуги та постійну появу на ринку нових суб'єктів її надання. В даних обставинах керівникам підприємств доцільно своєчасно переглядати та ефективно перерозподіляти свої бюджети щодо нового формату подання зовнішньої реклами, яку доцільно орієнтувати на власну аудиторію крізь тисячі інформаційних повідомлень.

Література

1. Закон України «Про рекламу». Відомості Верховної Ради України, 1996, № 39, ст. 181. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Гусаченко В. Зовнішня реклама України в умовах воєнного стану. URL: <https://eba.com.ua/zovnishnya-reklama-ukrayiny-v-umovah-voennogo-stanu/>
3. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення законодавчого регулювання у галузі зовнішньої реклами». № 5094. 15.02.2021 р.
4. Закон України «Про внесення змін до пункту 1 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних. Відомості Верховної Ради України. № 2268-IX. 22.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-IX#Text>
5. Неестетичні білборди. Чому у Львові вирішили демонтувати рекламу. Твоє Місто. URL: https://tvoemisto.tv/exclusive/neestetychni_bilbordy_chomu_u_lvovi_vyrishyly_demontuvaty_reklamu_140902.html

inna.illyashenko@gmail.com

Гляшенко І. О.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри регіоналістики і туризму

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

averkunich@gmail.com

Веркуніч А. Ю.

студентка, 4 курсу спеціальності 242 «Туризм»

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

ВІРТУАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ЯК ІНТЕРАКТИВНА СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

Анотація: Стрімкий розвиток інноваційно-інформаційних технологій, креативної індустрії, виклики епідемії у сучасному світі надихають на поширення нових видів туризму та відкриття нових меж. Глобальні виклики останніх років спровокували інтерес до використання віртуальних екскурсій. Віртуальні екскурсії як інтерактивні складові туристичного продукту набудуть популярності і в післявоєнний час для України. В роботі досліджено досвід віртуального туризму в

світі та, зокрема, віртуальних екскурсій, а також представлено перспективу розвитку в Україні у післявоєнний період.

Ключові слова: віртуальний туризм, віртуальна екскурсія, віртуальний тур, індустрія туризму, інформаційні технології.

Віртуальний туризм є прикладом новітніх підходів застосування інформаційних технологій у туризмі сьогодні і майбутнього. Віртуальна екскурсія є однією з форм використання цифрових технологій, яка дає можливість побачити всю красу нашої країни та світу, також надати новий досвід, додаткову інформацію цікавим та креативним способом у будь-який час та з будь-якої точки світу.

Віртуальну подорож можна використовувати як відпочинок, та можливість уникнути багатьох неприємних вражень справжньої подорожі. Віртуальні екскурсії дозволяють користувачам Інтернету «подорожувати» світом не виходячи з дому за допомогою технологічної платформи віртуальної реальності. Це набуло великої популярності через пандемію COVID-19, коли сектор туризму зазнав великих втрат.

Процес створення та підготовки віртуальних екскурсій передбачає декілька етапів: оцифрування об'єктів показу, наприклад, фондів музеїв, підготовку 3D зображень історичних частин поселень, внутрішніх інтер'єрів окремих історико-культурних споруд (замків, палаців, фортець, сакральних споруд тощо), а це вимагає співпрацю сфери туризму з інформаційно-комунікаційною сферою. Зразком такої співпраці є віртуальні тури по території провідних світових музеїв та культурних центрів — «Virtual Louvre Museum», «Virtual Carnegie Hall» та ін. [1].

Віртуальні тури збільшують бажання користувачів відвідати фактичне місце і покращують результати навчання та збереження знань, але, як показано на практиці. Звісно віртуальні тури не можуть у повній мірі замінити враження від справжнього візиту, але зможуть подарувати новий досвід та емоції. В той же час віртуальні екскурсії виконують маркетингову функцію — це реклама і формування бажання у потенційного клієнта відвідати певне місце, а також це освітня функція, — адже візуальна пам'ять буде гарним підґрунтям для засвоєння нового матеріалу учнями, здобувачами та іншими учасниками освітнього процесу, також важливою є емоційна функція віртуальних екскурсій, — адже перегляд об'єктів показу, які вже знайомі користувачу, можуть сприяти оновленню пережитих чи забутих вражень.

Протягом 2022–2027 років Північна Америка є світовим лідером у створенні робочих місць у сферах подорожей і туризму, пов'язаних із віртуальною реальністю (VR) та доповненою реальністю (AR). Більше половини (57 %) робочих місць VR і AR в індустрії туризму припадає на Сполучені Штати і Канаду.

Одним з найвідоміших віртуальних світів он-лайн є комп'ютерний додаток «Second Life», який розроблено в Сан-Франциско Linden Lab.

Під час карантину Національна рада з туризму Німеччини використовувала гарнітури Quest Rift, щоб провести гостей у віртуальних турах Німеччиною та частинами її пляжів на Балтійському та Північному морях [2].

У кожній країні є велика кількість національних музеїв, картинних галерей, де відбуваються різноманітні виставки — і всі вони по-своєму відображають історію, культуру та звичаї певного регіону. Є й такі музеї, які протягом багатьох десятиліть є культурним центром для туристів та поціновувачів мистецтва з різних країн.

Топ-10 кращих віртуальних музеїв світу [3]^

1. Музей Ван Гога (Амстердам, Нідерланди);
2. Музей Орсе (Париж, Франція);
3. Музей Соломона Гуггенхейма (Нью-Йорк, США);
4. Театр-музей Сальвадора Далі (Фігерас, Іспанія);
5. Пергамський музей (Берлін, Німеччина);
6. Національний музей природної історії у Вашингтоні (США);
7. Білий дім (Вашингтон, США);
8. Лувр (Париж, Франція);

9. Музей мадам Тюссо (Лондон, Велика Британія);

10. Метрополітен-музей (Нью-Йорк, США).

За оцінкою внутрішній ринок України зазнав найгостріших втрат у 2020 році, тоді витрати скоротилися приблизно на 1,5 мільярда доларів, що становить майже дві третини загальних втрат. Наступним стресом для туристичного ринку стала війна 2022 року.

Відповідно, такі події і наслідки заставляють задуматися про нові виміри формування туристичних продуктів. Одним із варіантів утримання інтересу для об'єктів показу в Україні і для країни в цілому є створення та просування віртуальних екскурсій.

На сьогоднішній день використання віртуальної реальності в Україні дуже мале, та концентрується навколо безкоштовних рекламних турів, або того чи іншого музею, спрямованих на залучення потенційних туристів. Яскравим прикладом є віртуальна екскурсія семи Українських музеїв, де можна здійснити віртуальну подорож, дізнатися більше про народну архітектуру і побут, відчувати всю самотність української культури. 3D-тури всіх музеїв також доступні в режимі Street View на Картах Google. Проект є частиною кампанії «Автентична Україна» [4].

Перелік музеїв у рамках проекту:

- Національний музей народної архітектури та побуту України (Пирогів);
- Музей народної архітектури і побуту у Львові «Шевченківський гай» (Львів);
- Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини (Переяслав-Хмельницький);
- Закарпатський музей народної архітектури та побуту (Ужгород);
- Центр народознавства «Мамаєва Слобода» (Київ);
- Запорізька Січ — Національний заповідник «Хортиця» (Запоріжжя);
- Резиденція Богдана Хмельницького (Чигирин).

На території України активатором розвитку віртуального туризму є компанія Google. З ініціативи та інформаційно-технічної підтримки компанії у партнерстві з Міністерством культури України 2017 року у рамках кампанії «Автентична Україна» розроблені віртуальні екскурсії, що доступні трьома мовами (українська, англійська, російська) семи музейних комплексів під відкритим небом: Запорізька Січ — заповідник «Хортиця» (м. Запоріжжя) і резиденція Богдана Хмельницького (м. Чигирин); «Національний музей народної архітектури та побуту України» (с. Пирогів), «Музей народної архітектури і побуту «Шевченківський гай» (м. Львів), «Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини» (м. Переяслав Хмельницький), «Закарпатський музей народної архітектури та побуту» (м. Ужгород), «Центр народознавства «Мамаєва Слобода» (м. Київ).

У віртуальних екскурсіях, як і в реальних можна буде використовувати різні методи подачі інформації. Все це залежить від ситуації з певною територією чи об'єктом показу.

Повномасштабне вторгнення в Україну вплинуло кардинально на туризм і постало доволі багато завдань задля його відновлення. Будь-які проекти, які охоплюватимуть локації бойових дій, повинні стати, в першу чергу, складовою меморіального туризму України.

Український проект 360 waг.in.ua створив панорамні фото із звільнених міст Київщини — Бучі, Ірпеня, Гостомеля, Бородянки, Макарова і Горенки. Проект дозволяє всім охочим побачити в 3D масштабі, як виглядають деокуповані міста, що мужньо захистили Київ ціною зруйнованих домівок і втрачених життів. В розробці також кадри з Чернігова — північної культурної столиці України [5].

Висновок. Туристична галузь зазнає багато втрат від викликів сьогодення. Наймасштабнішою проблемою для економіки в цілому та для туризму зокрема є військове вторгнення росії на територію України. Значних наслідків зазнає туристична галузь як від зменшення кількості туристів, які в силу високого ризику не відвідують нашу країну, так і від руйнування пам'яток ворогом. У той же час інтерес до України в світі зростає. Саме віртуальні екскурсії можуть відіграти важливу рекламну роль для потенційних туристів, які вже сьогодні можуть візуально знайомитися з мальовничими ландшафтами України, пам'ятками культури, історії, архітектури

тощо, формувати інтерес побачити все на власні очі, а також познайомитися з, на жаль, втраченими або частково зруйнованими туристичними об'єктами і місцями.

Література

1. Музейний портал. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://museumportal.com> (дата звернення: 11.03.2023).
2. Офіційний сайт Державної служби туризму і курортів [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua/>.
3. Топ-10 найкращих віртуальних екскурсій у світі. Новини України — останні новини України сьогодні — УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/tourism/lifehacking/10922612-top-10-naykrashchih-virtualnih-ekskursiy-u-sviti.html> (дата звернення: 11.03.2023).
4. Українці створили 3D-тури зруйнованими Бучею, Бородянкою, Ірпенем та іншими містами Київщини. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/425/ukrainci-stvorili-3d-turi> (дата звернення: 11.03.2023).
5. UNWTO World Tourism Organization. Turismo e Cultura. Available online: <https://www.unwto.org/tourism-and-culture> (дата звернення 11.03.2023).
6. Ukrinform. Google запустив 3D-тури музеями України просто неба. *Укрінформ* — актуальні новини України та світу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2268816-google-zapustiv-3dturimuzeami-ukraini-prosto-neba.html> (дата звернення: 11.03.2023).

vl.kazakov1970@gmail.com

Казаків В. Л.

кандидат географічних наук, доцент

viktoria.patsiuk@gmail.com

Пацюк В. С.

кандидат географічних наук, доцент

Криворізький державний педагогічний університет, Україна

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ КРИВИЙ РІГ У ПОВОЄННИЙ ЧАС

Анотація. Проаналізовані перспективні види туризму, можливості розвитку туристичного бізнесу та запропоновано базову платформу розвитку туризму в повоєнний час у Кривому Розі.

Ключові слова: туризм, види туризму, Кривий Ріг, стратегія розвитку туризму.

Військові події в Україні кардинально змінили туристичну діяльність у прифронтових та постраждалих регіонах. Однак уже сьогодні розпочалася активна робота щодо обговорення того, яким туризм буде в повоєнний період, адже щоби запропонувати вчасно готовий новий туристичний продукт його необхідно ретельно готувати заздалегідь.

Один із співавторів публікації брала участь в естонсько-українському науково-дослідницькому проекті «Розвиток українських прифронтових громад і туристичного бізнесу в умовах війни та стратегії на майбутнє» на базі Центру ландшафту та культури Школи гуманітарних наук Талліннського Університету (Естонія). Під час цього дослідження було проведено опитування представників туристичного бізнесу 4-х прифронтових регіонів України — Сумської, Харківської, Запорізької та Дніпропетровської областей.

До когорти опитаних увійшли і представники туристичного сектору міста Кривого Рогу у кількості 24-х респондентів, яким було поставлено 2 питання стратегічного змісту:

1) які види туризму будуть користуватися попитом у Вашій громаді після завершення військових дій?

2) які можливості розвитку туристичного бізнесу Ви вбачаєте в умовах війни та післявоєнного відновлення?

Першим питанням респондентам було запропоновано оцінити перспективи щодо розвитку зазначених видів туризму за 5-бальною шкалою. У підсумку була отримана сума балів, яка